חסורי מיחסרא והכי קתני הרוצה שיאכל אצלו חבירו ומסרב בו ומדירו נדרי זירוזין הוא והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה אויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר אי זכור עקריה לתנאיה וקיים ליה לנדריה אמר אביי תני ובלבד בשלא יהא זכור בשעת הנדר רבא אמר לעולם כדאמרינן מעיקרא הכא במאי עסקינן כגון שהתנה בראש השנה ולא ידע במה התנה והשתא קא נדר גאי זכור בשעת הנדר ואמר על דעת הראשונה אני נודר נדריה לית ביה ממשא לא אמר על דעת הראשונה אני נודר עקריה לתנאיה וקיים לנדריה רב הונא בר חיננא סבר למידרשיה בפירקא אמר ליה רבא תנא קא מסתים לה סתומי כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ואת דרשת ליה בפירקא דאיבעיא להו פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב או לא ואת"ל פליגי הלכתא כותיה או לא ת"ש דתנן האומר לחבירו

קונם

ר"ן

הכי קתני הרוצה שיאכל חבירו אצלו כו' נדרי זרוזין הן. ואפי' אינו אוכל עמו לא חייל נדרא שלא נתכוון אלא לזרזו והיינו דקתני אף: **והרוצה שלא יתקיימו נדריו וכו'.** כלומר השתא תני דינא אחרינא דהרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בראש השנה ויאמר וכו': **אי זכור בשעת הנדר עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה.** שאם לא כן למה הוא נודר עכשיו. ולא דמי למאי דאמרי' לעיל(ב) לא שמע ליה ולא אתי בהדיה דאלמא אין תנאו בטל שכשהוא נודר על דעת ראשונה הוא עושה דהתם היינו טעמא לפי שאמר התנאי בשעת הנדר וכיון שהוא אומר בפי' שעל דעת תנאו הוא נודר א"א לומר דעקריה לתנאיה אבל כאן שהתנאי והנדר אינן באין כאחת ג)(לא) שייך למימר עקריה ועוד דבשלמא לעיל איכא למימר שאע"פ שהוא יודע שאין בנדרו ממש הוא נודר לזרז את חבירו אבל כאן שהם נדרי עצמו אי לאו דעקריה לתנאיה למה הוא נדר וזה ברור. ושלא כדברי הרשב"א ז"ל שכתב דהא דאמרי' עקריה לתנאיה וקיימיה לנדרי' דוקא בעם הארץ ומש"ה חששא בעלמא הוא דחיישינן ליה שמא בטלו לתנאו והוקיקו לומר כן משום דקשיא ליה ההיא דאמרי' לעיל בסמוך לא שמע ליה וכו' ואין צורך לכך וכמו שכתבנו. **ומתרצינן אמר אביי תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר** ומש"ה בטל שכבר התנה שאם ישכח וידור יבטל תנאי זה את נדרו: **רבא אמר כגון שהתנה בראש השנה ולא ידע ממה התנה.** רבא לא אתי לאפלוגי עליה דאביי דמודה הוא דכל שאינו זוכר תנאו כלל בשעת נדרו הנדר בטל אלא דלא ניחא ליה לשבושי לישנא דמתניתין ומש"ה קאמר דלעולם שיהיה זכור קתני והכי קתני הרוצה לבטל נדרו יעמוד בר"ה ויאמר וכו'. ובכי האי גוונא איכא תרי דיני דאי אינו זוכר תנאו כלל בשעת נדרו הרי הנדר בטל אבל אם הוא זוכר קצת תנאו אבל לא לגמרי כגון שהתנה בר"ה ולא ידע ממה התנה כלומר שהתנה על דבר מיוחד ואינו זוכר אם על פת או על יין וכיוצא בהן אבל זוכר הוא שהתנה בכי האי גוונא אי אמר על דעת ראשונה אני עושה כלומר שאם מתחלה התניתי על נדר זה שיבטל גם עכשיו אני רוצה שיהא בטל ונזכר אחר כך שעל דבר זה שנדר עכשיו התנה בתחלה לבטל נדריה לא אית ביה ממשא לא אמר על דעת ראשונה אני עושה בטליה לתנאיה וקיימיה לנדריה דכיון שהיה זכור בשעת הנדר שהתנה ולא ידע ממה התנה אם דעתו היה שיתקיים תנאו לא היה לו לידור סתם כי היכי דלא לעקריה ומתניתין דקתני ובלבד שיהא זכור הכי קתני ובלבד שיהא התנאי זכור בפיו בשעת הנדר: **ולענין הלכה קי"ל כרבא.** הלכך נקטינן דכל שהתנה מתחלה כל נדר וכו' ובשעת נדרו שכח תנאו נדרו בטל אבל התנה על דבר מיוחד ובשעת נדרו זוכר שהתנה אבל אינו יודע על מה התנה כל שלא אמר על דעת ראשונה אני עושה אע"פ שנזכר אח"כ שעל אותו דבר שנדר עכשיו התנה מתחלה לבטלו עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה שכיון שהיה זכור קצת היה לו להתנות ולומר שעל דעת ראשונה הוא עושה וכן פסק הר"ם במז"ל בפ' שני מהל' נדרים (הל' ה). ונראה שמה שאומרים קצת קהלות ביוה"כ כל נדרי ואסרי וכו' לדבר זה הם מתכוונים לבטל נדרים שידרו לאחר מכן אלא שלשונם משובש שנראה מלשונם שהם מתירין נדרים שעברו וזה אין לו ענין אלא לנדרים הבאים לאחר מכן אלא שרבינו יעקב ז"ל היה מתקן הלשון כדי שיהא משמעותו להבא לומר כל נדרי ואסרי די אסרנא ודי תרמנא כולו קמון כדי שיהא נראה להבא ואין ראוי לומר כן כדי שלא יקלו ראשם בנדרים דהא תנא מסתם לה סתומי. וכתב הרמב"ם ז"ל בפ' הנזכר (ה"ו) שיש מן הגאונים שאומרים שאין תנאי קודם מבטל מה שאסר עצמו לאחר מכן אלא בנדרים אבל לא בשבועות ויש מהם מי שאומר שהשבועות והנדרים שוין הם לדין זה. ומיהו אמרו בתוספות דווקא בשבועות ונדרים שנשבע ונדר לעצמו אבל מי שהשביעו חברו או שהדירו אין ביטול זה מועיל לו כלום שעל דעת חברו הוא נשבע ונודר וכמו שמבטל תנאו לגמרי דמי דהא אסקינן דלא משתבע אדעתא דנפשיה אלא על דעת משביעו וכדאמרינן בשמעתא דנדרי הבאי [לקמן כה.]: **איבעיא להו פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בן יעקב או לא פליגי.** דאיכא לספוקי בהכי משום דלאמא עד כאן לא קאמרי רבנן דנדרי זרוזין הוו אלא במוכר ולוקח שאין פיהם ולבם שוים דאף מתחלה היו רוצים בשלשה דינרין אבל למדיר חבירו שיאכל אצלו איכא למימר שבדוקא הוא מדירו:

קונם

רש"י

(אלא) חסורי מחסרא. מתני' והכי קתני הרוצה שיאכל כו': **ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר.** התנאי שהתנה בר"ה: **אי זכור.** ואעפ"כ נדר אם כן עקריה לתנאיה: **אלא תני ובלבד שלא יהא זכור.** התנאי: **לעולם כדאמרינן מעיקרא.** ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **והכא במאי עסקי' כגון שהתנה בראש השנה.** כל נדר שאני עתיד לידור והיה יודע בשעת התנאי דברים שהוא רגיל לידור בהן ועל דעת כן התנה ושוב שכח ממה שהתנה: **והשתא קא נדר אי זכור בשעת הנדר.** [שהתנה אבל לא ידע] שבשביל אותו נדר נמי התנה ואמר על דעת הראשונה אני נודר שלא יהא מקוים א)כמו שהתניתי עליו נדריה לית ביה מששא: **לא אמר.** בשעת הנדר על דעת הראשונה אני נודר שלא יהא מקוים עקריה לתנאיה וקיים נדריה: **סבר למדרשיה בפירקא.** בדרשה הרוצה שלא יתקיימו נדריו: **א"ל רבא.** סתמה תנא דמתניתין כדי שלא ילמדו ממנה שלא ינהגו קלות ראש בנדרים: **פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב.** בהא דסברי דלא הוי נדרי זירוזין:

הרי

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"ב מהל' נדרים הלכה ד סמג לאוין רמג טוש"ע י"ד סימן ריא סעיף ב:

טז ג מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג:

◆

תוספות

רבא אמר כגון שהתנה ושכח במה התנה. פי' דהתנה בשעת ביטולו שלא היה מבטל כל נדריו שידור בכל ענין אלא פירש אם אדור בענין זה או מדבר זה יהא בטל ולא מדבר אחר ובשעת הנדר שכח ממה התנה מאיזה דבר בטל והשתא אם אמר בשעת הנדר על דעת הראשונה אני נודר שאם היה התנאי מנדרים אלו שנדרתי רוצה אני שיהיה תנאי שלי קיים דנדריה לית ביה מששא אם נמצא שבטל אותו דבר שנדר שאינו הוא שיהא בטולו קיים לא אמר על דעת הראשו' אני עושה כיון שהוא זכור שעשה התנאי בראש השנה ולא חשש לו עתה לומר מספק על דעת הראשונה [אני עושה] א"כ בטליה לתנאיה ומקיים לנדריה וה"ה נמי דאם זכור לגמרי מביטולו שאם אמר על דעת הראשונה דנדריה לית ביה מששא דסברא הוא דכיון דעל דעת הראשונה דתנאי הוא עושה ביטולו קיים וא"ת למה ליה לרבא לדחוק ולהעמידו שהתנה ולא ידע ממה התנה לימא כגון דידע שפיר ממה התנה ונזכר ואמר על דעת הראשו' אני עושה וי"ל דזה לא היה שום חידוש כיון שזוכר יפה מביטול נדרים שעשה פשיטא דכי אמר על דעת הראשונה אני עושה דנדריה בטל ואם לאו הנדר קיים פי' ר"י. ורבא פליג [על] אביי ואמר דוקא זכור בשעת הנדר מועיל כדקאמר רבא אם זכור בשעת הנדר משמע דוקא זכור אבל אם אין זכור כלל נדרו קיים דמסתמא דעתו לקיים נדרו כיון שאינו זכור בתנאי והלכתא כרבא דקי"ל בכולי הש"ס דאביי ורבא הלכה כרבא הלכך אם אינו זכור אינו מועיל ביטולו ול"נ דמסתמא דהש"ס משמע לדבר פשוט הוא דביטולא מועיל שפיר טפי כשאינו זכור מדפריך אדרבא כי זכור בשעת הנדר עקריה וכו' משמע דוקא זכור אבל שכח לא ואין סברא לומר דרבא פליג אמסקנא דהש"ס ועוד דאם אינו מועיל כי אם בששכח תקנת תנאי כדפרישית במתני' נמי איירי בכה"ג בששכח ממה שהתנה ויחזור ויתלה בדעת הראשונה איכפל תנא דמתניתין לאורויי בדבר שאינו רגיל כששכח תקנת התנאי דלאין רגילות שיבטל בעצמו זה ועוד דבסמוך קאמר תנא סתמא מסתם לה שלא יהגו קלות ראש בנדרים והכי ליכא קלות ראש בששכח תקנת לכ"ג כפר"ת דרבא לא פליג אאביי דודאי הכי הלכתא דכשאינו זכור מועיל שפיר ביטול נדרים אלא לישנא דמתני' בעי רבא לאוקומי מדקתני ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר ולא"מ א"כ קשה אי זכור בשעת הנדר דמשמע דוקא אבל בשכחו לא וי"ל דלאשכח תקנת תנאי קאי ולכן קאמר שצריך שיהא זכור לתנות בשעה ראשונה ומתניתין נמי הכי קאמר דרוצה שלא יתקיימו נדריו יאמר כל נדר דבעי (כי) כשאין זכור ופעמים דבעי שיהא זכור לומר על דעת הראשונה היינו שהתנה ולא ידע וכו': **ואת דרשת ליה בפירקא.** מכאן משמע דרבא מודה בששכח מעיקרא דלאי לא אמר אלא דוקא שכח בתקנת מאי קאמר שלא יהגו קלות ראש בנדרים והא אין רגילות שיהא זכור בתקנת ושכיח בתקנת. מתוך שמעתין מותק ר"ת מה שכתוב במחזורים בכל נדרי מיום הכפורים שעבר עד יום הכפורים הבא עלינו לטובה וסבורים הם שמתירין נדרים משנה שעברה וטועין הנא בכל התרת נדרים בעי חרטה מעיקרא לכל הפחות והרי אין אנו פותחין בשום חרטה ועוד דבעי יחיד מומחה או ג' הדיוטות וליכא ועוד שהלכה כר"ב פפא דהוא בתרא דאמר פרק השולח (גיטין דף לה:) צריך לפרט הנדר ואנן לא עבדינן הכי ועוד דנודר עצמו אי אפשר לו להתיר לכך נראה לו להגיה מיוה"כ זה עד יוה"כ הבא עלינו לטובה ונדרים של שנה הבאה הוא דשרינן וסמך לדבר דתנן הרוצה שלא יתקיימו נדריו כו' ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר ואפילו רבא נמי מודה בזה ולפע"ג דעומד אדם בר"ה תנן ואנן ביוה"כ עבדינן אמכן יוה"כ דאקרי ר"ה כדכתיב ביחזקאל (מ) בר"ה בעשור לחדש ואמרו דהוי יוה"כ דיובל ועוד שהוא סמוך לר"ה ולכן תקנוהו ביוה"כ לומר טפי משום דיוה"כ בטל מכל מלאכות ואיכא כנופיא טובא ולפע"ג דשרינן בכל נדרי אף חרמים ושבועות ואנן נדרים תנן ולאו דוקא נדרים ה"ה חרמים ושבועות ומשום דבנדרים קיימינן קתני נדרים ומטעם שהאמוראים טועים וסבורים שמתירין הנדרים שעברו היו אומרים תוך מתקנות קהלות ושבועות כ"ד אבל השתא דאנן אין מתירין אלא נדרים מכאן ולהבא אין לנו לפרס תוך מתקנות קהלות דאנן אין מתירין אלא מה שאדם נודר בינו לבין עצמו אבל דבר שבין אדם לחבירו אין אנו יכולין להתיר והא דאומרים בכל נדרי דנדרנא דמשמע דלאו מתירין שעברו י"ל דנדרנא משמע שתי לשונות כמו אמרי פי משמע כדאמרי משמע לשעבר ומשמע דאמינא דהיינו להבא ה"נ דנדרנא משמע להבא ולשעבר ולאחרונה דאומרים בכל נדרי פירושו הוי כשנתחרט דאין מועיל ביטול בר"ה אלא כשנתחרט עליו לאחר מכאן שנדר ומה שנהגו לומר אחר כל נדרי וכו' ונסלח לכל עדת וזהו לפרס כשידור אדם לאחר מכאן ולא יזכור לתנאי של ביטול דכל נדרי ויעבור על נדרו הרי זה צריך כפרה וסליחה אע"ג שאותו מבטל כאן שלא ידע כשעבר כדאמרינן (נזיר דף כג.) גבי אשה הרי שנדרה והפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין הרי היא צריכה כפרה וסליחה וא"ת והאמר בכל נדרי ושבועתנא לא שבועות ואסרי והאמר יש תנאי בנדרים ואין תנאי בשבועות משמע דאין תנאי ביטול מועיל בשבועות ויש לך אנו מתירין נמי לומר ושבועתנא לא שבועות וי"ל דהא דאמר תנאי בנדרים ואין תנאי בשבועות לאו לענין ביטול ר"ה מיירי אלא היינו כשמתשב בלבו שהוא נודר על דבר שמותר כגון הנודר בחרמו ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים והא מילתא ליתא בשבועות אבל גבי ביטול ר"ה שוין הן: **סבר למדרשיה בפירקא.** לכן משנה דהרוצה שלא יתקיימו נדריו: **תנא סתומי מסתמא ליה.** שמתוך קלא התנא שלא יהגו קלות ראש בנדרים והוליאו להגיה מסורי מיחסרא ול"ת לפי מה דפרישית לעיל דכל נדרי דביטול נדרים הוא היאך אמרינן בכהכ"נ בכנופיא בפני כל והאמר הכא דלא דרשינן בפירקא וי"ל דהכא היינו דוקא משום עמי הארץ דלאתו לפרקא ועוד כשהיו דורשין לטעות כלנו ואתי לזלזולי בנדרים ולכן קאמר דלא דרשינן ליה בפירקא בפירוש אבל כל נדרי שהוא בתרגומו אין כל העם מבינים וגם אין נותר להם מותרין אתם: **אי תבעי להו.** כמו איבעיא להו פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב ואת"ל פליגי הלכה כמותו ואע"ג דמשנת ר"א ב"י קב ונקי ומנין דפסקינן דלא כותיה ולכן מיבעיא ליה אי פסקי' כוותיה או לא או נמי משום דלא דמי נדרי זירוזין דהכא לנדרי זירוזין דארבעה נדרים דלעיל לכן לא איבעיא מקמייתא דהרוצה להדיר חבירו זירוזין והוי מיבעיא ליה אההוא דהרוצה שלא יתקיימו וכו' דפשיטא ליה דאפילו פליגי רבנן עליה מכל מקום הלכה כמותו דרב הונא סבר לעיל למדרשיה בפירקא ואף רבא לא איקפיד אלא דלא למדרשיה בפירקא:

מסורת הש"ס

א) נ"א במה, ב) [ע"א], ג) [טעות הדפוס],

◆

גליון הש"ס

גמ' איבעיא להו פליגי רבנן. כעין זה בב"מ דף כד ע"א:

◆

מוסף רש"י

עקריה לתנאיה. דאי לא עקריה למה ליה למינדר (ראב"ה בשמו).

◆

פירוש הרא"ש

נדרי זרוזין הוו. דלא מיתא במקח וממכר מקרו נדרי זרוזין שכך דרך המתגרין לנדור אבל בדבר מועט כזה שאדם מזמין את חבירו אין דרך לידור כדי לזרזו: ויעמוד בר"ה. דבר מקיים נקט תחלת השנה וה"ה בכל עת שירצה ולכל זמן שיקבע: עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה. שאם אין בדעתו שיהא נדרו קיים למה הוא נודר: תני ובלבד **שלא יהא זכור את הנדר.** וכיון שאינו זכור לתנאו נמצא תנאו קיים ונדרו בטל: **רבא אמר לעולם** כדאמרן מעיקרא. רבא אית ליה שפיר הך דאביי [דאי] אין זכור לתנאו בשעת הנדר שתנאו קיים ונדרו בטל דליכא טעמא לפלוגי בהא אלא שנדחק רבא לקיים לשון המשנה: כגון שהתנה בר"ה. שיהיו מקצת נדרים שידור כולת השנה בטלים: **ולא ידע** במאי התנה. על אי זה נדר התנה לבטל אכילת בשר או שתיית יין או מדברים שבינו לבין חבירו או מדברים של עצמו וקא נדר ואמר על דעת הראשו' אני עושה שאם אהיה זכור על מה שהתניתי אלך אחר התנאי ושוב נזכר שלדבר זה התנה ההוא נדרא לית ביה מששא והכי קאמר מתני' ובלבד שיהא זכור [פי' כששכח] מקצת תנאו או צריך שיזכיר תנאו בפיו ויאמר על דעת הראשונה אני עושה דאל"כ [הואיל] שזוכר לתנאו בטליה לתנאיה וקיימיה לנדריה אבל אם היה זכור הכל אפי' אמר על דעת הראשונה אני עושה בטליה לתנאיה וקיימיה לנדריה כי דבריו סותרין זה את זה דאם הוא רוצה לקיים תנאו למה הוא נודר הלכך אזלינן בנדרים לחומרא ואמרינן שנדרו הוא עיקר ומה שאומר על דעת הראשונה אני עושה דבריו בטלין אבל כשהוא זכור תקנת אפשר שהוא נודר על דעת ראשונה שמא יתלה שלא התנה על נדר זה ומתני' לרבא הכי מיפרשא הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל השנה עומד בר"ה ויאמר כל נדרים שאדור בשנה א יהיו בטלים בין שישכח התנאי לגמרי בין שישכח תקנתו ובלבד שיהיה או זכור לתנות בדעתו הראשונה: **סבר למדרשה בפרקא.** הא דאביי היכא דשכח כל תנאו אבל אין לפרש הכי דרבא בעי למדרש דהאי לא שייך למימר תנא קא מסתם סתומי דרבא אינו צריך להגיה המשנה ועוד דלא שייך למימר בהכי דרבא שלא ינהגו קלות ראש בנדרים דמילתא דרבא לא שכיח שיהיה דבר זכור תקנת ושכוח תקנת ועוד הא קאמר בהדיא בשעת נדרו על דעת ראשונה הוא עושה ולא אתי לזלזולי בנדרים אחרים: **תנא קא** מסתם ליה סתומי. דקתני ובלבד שיהא זכור דצריך להגיה ובלבד שלא יהא זכור אבל הא לא הוי מסתם סתומי מה שלא דרוצה שלא יתקיימו נדריו דכיון דאי אפשר לפרש המשנה אם לא שתגיהנה כן הרי היא כמפורשת: פליגי רבנן עליה דרבי **אליעזר** בן יעקב. דדוקא במקח וממכר שייך למימר נדרי זרוזין: **הלכתא** כוותיה או לית **הלכתא** כוותיה. אע"ג דאמרינן בפרק הבא על יבמתו (יבמות מט.) דמשנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי דלמא הכא מסתבר טעמייהו דרבנן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com